

สร้าง “พื้นที่สร้างสรรค์” แนวคิดพัฒนาเยาวชน อบต.หนองอีโย

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอีโย อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์

อบต.หนองอียอ ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเด็กเยาวชน
กระบวนการพัฒนาเยาวชนช่วงแรกของ อบต. จึงมีรูปแบบ
“ทำกิจกรรมเพื่อกิจกรรม” แต่เมื่อได้รับ “ความรู้” จาก
หลักสูตรนักศึกษากอชูนจึงเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ใหม่
เป็น “การทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้” ด้วยการตั้งครู โรงเรียน
เด็กทั้งในและนอกระบบเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายพัฒนาตำบล
ผ่านโครงการ “โรงเรียนครอบครัว” รั้วของชุมชน
ที่ผู้ใหญ่ เด็ก เยาวชน และคนทั้งตำบลมีส่วนร่วม

“...ภาพเด็ก ๆ ออกมาขับรถซึ่งไปซึ่งมาในเวลาเรียน บ้างก็รวมตัวกัน
อยู่ตามร้านค้า ยิ่งเวลาที่ อบต.จัดงาน ไม่ว่างานอะไรก็ตาม เด็กก็ตื่นจน
งานเราเสียไปด้วย เสียงสะท้อนของผู้ปกครองก็ไม่ค่อยดี บอกว่าลูกเขาดื้อ
เราก็กลับมาคิดว่า เอ๊ะ!...ทำไมเด็กของเราเป็นอย่างนี้”

นี่คือจุดเริ่มต้นของแนวคิดและภารกิจการพัฒนาเด็กและเยาวชนของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ อำเภอสวน จังหวัดสุรินทร์

ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาเด็กเยาวชนที่รุนแรงขึ้นทุกขณะ ช่วงปี
2552 - 2553 เหล่าเจ้าหน้าที่ อบต.หนองอียอในขณะนั้น ซึ่งประกอบไปด้วย
สมเกียรติ สาระ หัวหน้าสำนักงานปลัด ดาราวัลย์ จันทา นักวิชาการศึกษา
ชนันทกานต์ ชนะทะเล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จุฬาลักษณ์
อินทร์แป้น ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน รวมถึง วีระศักดิ์
แสงสุข ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ พยายามหาทางแก้ไขภายใต้บทบาท

“ข้าราชการของแผ่นดิน” ซึ่งการจัดกิจกรรมในช่วงนั้น เกิดจากความต้องการ “สร้างพื้นที่สร้างสรรค์” เพื่อดึงเยาวชนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงมาทำกิจกรรมร่วมกัน เน้นไปที่กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ให้เยาวชนได้เรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ผู้อื่น และรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน

“กิจกรรมแรกเริ่มที่ห้องประชุม อบต.หนองอียอ เป็นกิจกรรมสันตนาการ เพื่อให้เยาวชนรู้จักคุ้นเคยกัน ให้มากขึ้น เนื่องจากเยาวชนยุคใหม่ไม่ค่อยรู้จักกัน ปัญหาการติดกันก็มาก กระบวนการในช่วงนั้นมีวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์มาช่วยบ้าง ดชด.บ้าง เน้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เด็กเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่เท่านั้น” สมเกียรติ เล่า

แต่กิจกรรมทั้งหมดที่คิดและทำ เป็นการ “ฆ่าเวลา” เพื่อให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

จากกิจกรรมเพื่อกิจกรรม สู่กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้

แต่อย่างไรก็ตามการจัด “กิจกรรมเพื่อกิจกรรม” ในช่วงแรกที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กมีเวลาทำกิจกรรมด้านบวก กลับส่งผลให้เด็ก ๆ เกิดการรวมตัวกันมากขึ้น **ดาราวัลย์ จันทา นักวิชาการศึกษา** เล่าว่า เมื่อการรวมตัวของเด็กเยาวชนเริ่มเป็นรูปเป็นร่าง รูปแบบการพัฒนาเยาวชนที่เดิมเป็นแค่ “การทำกิจกรรมเพื่อกิจกรรม” ก็เริ่มเปลี่ยนไปเป็น “การทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้” แทน

“ช่วงนั้นจัดกิจกรรมขึ้นเกือบทุกสัปดาห์ ซึ่งแต่ละ

กิจกรรมก็จะผลัดเปลี่ยนไปมาให้ซ้ำ เช่น อาทิตย์นี้พากันทำความสะอาดหมู่บ้าน อาทิตย์หน้าพาเข้าวัดถวายภัตตาหารพระสงฆ์ บางครั้งให้รุ่นพี่แกนนำเยาวชนนำน้องทำสันทนาการอยู่ที่ อบต.บ้าง วัดบ้าง เมื่อเยาวชนเริ่มมีความเข้มแข็ง คิดเองเป็น อบต.จึงเริ่มให้เยาวชนในหมู่บ้านทำโครงการเล็กๆ เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกร เพื่อให้เยาวชนได้ “เรียนรู้” จากการลงมือทำ ซึ่งโครงการก็มีทั้งการเลี้ยงปลา ปลูก เลี้ยงกบ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ สัปดาห์ไหนไม่มีกิจกรรม น้อง ๆ ก็จะรวมกลุ่มกันไปทำงานเกษตรของแต่ละหมู่บ้าน บางสัปดาห์ก็พาเด็กไปแลกเปลี่ยนไปดูงานของเพื่อนต่างหมู่บ้าน”

ทีมเจ้าหน้าที่จากหนองอียอดดำเนินกิจกรรมดังกล่าวอยู่ราว 5 - 6 เดือน จนกระทั่งเยาวชนในพื้นที่ที่ไม่มีเวลาไปทำเรื่องไร้สาระ ผลที่เกิดขึ้นนอกจากเด็ก ๆ จะมีพื้นที่ทำเรื่องราวดี ๆ เกิดความรัก ความสามัคคีในกลุ่มแล้ว ในปากของชุมชนเองก็มีเสียงสะท้อนจากผู้ปกครองและครูในโรงเรียนว่า เด็ก ๆ ตั้งใจเรียนมากขึ้น หนีเรียนลดลง ส่วนผู้ปกครองก็ชื่นใจที่ลูกเชื่อฟัง เข้าใจพ่อแม่ รู้จักหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความเคารพพ่อแม่มากขึ้น ครอบครัวก็ใกล้ชิดสนิทสนมกันยิ่งขึ้น

ขณะที่กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชนของเจ้าหน้าที่ อบต.หนองอียอกำลังดำเนินอยู่นั้น สมเกียรติมีโอกาสรู้จักกับสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข หรือ สสส. ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 1 ที่สนับสนุนโดยมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนากรไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ที่เน้นการสร้าง “แกนนำเยาวชน” ให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

สรส. โดยอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ แนะนำให้ สมเกียรติเข้าร่วมโครงการฯ พร้อมกับเสนอว่าให้ส่งเยาวชน ในตำบลหนองอียอเข้าอบรมใน “ค่ายพัฒนาศักยภาพ แก่นนำ” ที่จังหวัดขอนแก่น ที่สถาบันยุวโพธิชนเป็น วิทยากรกระบวนการ

เริ่มต้น “พัฒนา” แก่นนำเยาวชน

การได้รู้จักกับ สรส. เป็นเสมือนการมาที่ “ถูกที่ ถูกเวลา” เนื่องจากขณะนั้นกิจกรรมที่กลุ่มเยาวชน หนองอียอทำอยู่ แม้จะเป็นการพัฒนาให้เด็กเติบโตขึ้น เป็นคนดี คนเก่งในชุมชน แต่ภายใต้กระบวนการ ทำงานยังขาดการเติมเต็มเรื่องของทักษะความเป็น ผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากจะส่งไม่ต่อให้คนรุ่นใหม่ เข้ามาดูแลชุมชน เยาวชนกลุ่มนี้ต้องได้รับการพัฒนา ทักษะที่เพิ่มขึ้น

สมเกียรติจึงส่งเยาวชนจากหนองอียอ เข้าร่วม กิจกรรมการพัฒนาเยาวชนแก่นนำที่สถาบันยุวโพธิชน 90 คน โดยใช้เวลาในการฝึกอบรม 3 วัน

และค่ายนี้เองทำให้ อบต.หนองอียอ เริ่มเห็น “แวว” ของเด็กบางคนที่มีภายนอกจะเป็นเด็กเกเร แต่เมื่อได้ เข้ามาทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ กลับมีแววของการเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบโดดเด่นขึ้นมา

“แววของ ‘เชียว’ หรือ สุริยา ดวงศรี โดดเด่นมาก ทั้งๆ ที่เขาเป็นเด็กเกเรมาก่อน แต่พอมาทำกิจกรรม เขาก็เริ่มเห็น ‘คุณค่า’ ของตัวเอง เริ่มปรับเปลี่ยน พฤติกรรม” สมเกียรติกล่าว

“เมื่อก่อนผมเกเรมาก ติดกับเขาไปทั่ว ดีแบบไม่มี เหตุผลด้วย” เชียวเพิ่มเติมถึงลักษณะนิสัยของตัวเอง พร้อมกับให้เหตุผลถึงการเข้าร่วมในกลุ่มเยาวชน หนองอียอว่า

“ตอนนั้นเพิ่งกลับมาอยู่บ้าน ไม่มีอะไรทำ เป็นจังหวะ ที่ อบต.เริ่มเข้ามากระตุ้นเด็กให้ทำกิจกรรม พี่สมเกียรติ เข้ามาชวน ผมก็เลยไปเข้าร่วม..ก็รู้สึกว่ามันดี ได้เจอ

แววของสุริยา ดวงศรี หรือ ‘เชียว’ จะโดดเด่นมาก ทั้งๆ ที่เขาเป็นเด็กเกเรมาก่อน แต่พอมาทำกิจกรรม เขาก็เริ่มเห็น ‘คุณค่า’ ของตัวเอง เริ่มปรับเปลี่ยน พฤติกรรม เราเลยให้เขาเป็นผู้ประสานงานเด็กและ เยาวชนในตำบล ให้เขาไปชักชวนเพื่อนๆ มาเป็นแกนนำ เยาวชนของแต่ละหมู่บ้านๆ ละ 2 คน เวลาทำกิจกรรม อะไรเราก็จะประสานงานผ่านแกนนำเยาวชนกลุ่มนี้

เพื่อนๆ น้องๆ มีส่วนช่วยงานด้านเด็กเยาวชนของ อบต. ทำให้เราเห็นคุณค่าของตัวเองมากขึ้น...”

จากคุณสมบัติดังกล่าว สมเกียรติจึงแต่งตั้งให้เชียว เป็น “ผู้ประสานงานเด็กและเยาวชนในตำบล” รับผิดชอบ ด้านการประชาสัมพันธ์ และประสานงานเพื่อนๆ แต่ละ หมู่บ้านมาเป็นแกน

“เมื่อก่อนตำบลหนองอียอยังไม่มีประธานสภาเด็ก และเยาวชน ผมจึงมีหน้าที่ตระเวนไปพูดคุยทำความเข้าใจ กับเพื่อนๆ น้องๆ จนได้แกนนำมา 10 หมู่บ้านจาก 11 หมู่บ้าน โดยผมได้รับเลือกให้เป็นประธานสภาเด็กและ เยาวชนตำบลหนองอียอรุ่นแรก จากนั้นเวลาจะทำกิจกรรม อะไร พวกเราในกลุ่มสภาเด็กฯ ก็จะมาระดมความเห็น และ เสนอเรื่องไปยัง อบต.เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณ”

เชียวเล่าว่า กิจกรรมแรกที่คิดร่วมกันคือการสร้าง **“ความสามัคคี”** ในชุมชน ซึ่งออกมาในรูปของแผนการ

ดำเนินงาน 4 เดือน โดยแผนการทำงานจะมีการกำหนดกิจกรรมว่าในแต่ละเดือนจะทำกิจกรรมอะไรกันบ้าง

“กิจกรรมทั้งหมดจะมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้าง ความสามัคคี พอน้องๆ ทำไป น้องๆ ก็เริ่มเก่งขึ้น กล้าพูด กล้านำเสนอ กล้าแสดงความคิดเห็น กิจกรรม หลังๆ จึงเริ่มมีเป้าหมายอื่นเพิ่มเข้ามาคือ การพัฒนา ความรู้ทางวิชาการและจิตใจ”

ร่วมหลักสูตรนักถักทอฯ พัฒนากทักษะ ทิมงาน

ดูเหมือนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ตำบลหนองอียอจะเดินมาถูกทาง โดยเฉพาะเรื่องของการ “เปิดพื้นที่” ให้เด็ก ๆ ได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน “เปิดโอกาส” ให้เด็กได้คิด และผู้ใหญ่ทำหน้าที่ “แนะนำและสนับสนุน” แต่สมเกียรติในฐานะหัวหน้าสำนักงานปดชฯ กลับมองว่า การพัฒนาที่ต้องการความ “ยั่งยืน” จำเป็นต้องสร้าง “ทีมงาน” ที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นในองค์กร

เมื่อ สรส.มีหลักสูตรนักถักทอชุมชน ภายใต้ โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา เจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง อบต. และ เทศบาลให้มีทักษะความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การประสานงานเครือข่ายในชุมชน จึงชักชวนดาราวัลย์ จันทา นักวิชาการศึกษา ชนชั้นที่กานต์ ชนะทะเล เจ้าหน้าที่ วิเคราะห์นโยบายและแผน จุฬาลักษณ์ อินทร์แป้น

ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และ วีระศักดิ์ แสงสุข ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ เข้าร่วมอบรมหลักสูตร นักถักทอชุมชน โดยคาดหวังว่า หลังผ่านการอบรม ทุกคนจะสามารถผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันรับผิดชอบ งานพัฒนาเยาวชนร่วมกันได้สมกับคำว่า “ทีมงาน คุณภาพ”

“ที่ผ่านมาการพัฒนาเยาวชนเราทำกันเอง เรา ไม่รู้ว่าถูกหรือผิด พอไปอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้เราได้เรียนรู้ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะเรื่องการ พัฒนากลไกการทำงานในชุมชน ซึ่งก็เป็นเป้าหมายที่ เราต้องการ...และในช่วงท้ายๆ ของโครงการที่มีการ นิเทศติดตามการดำเนินงาน อาจารย์ทรงพล ลงพื้นที่ ให้คำแนะนำด้วยตนเอง ยิ่งทำให้พวกเรามีแนวทางการ ทำงานชัดขึ้น” ดาราวัลย์กล่าว

และ “ความชัดเจน” ก็ปรากฏชัดออกมา เมื่อถึง คราวต้องทำโครงการ...ซึ่งเป็นกระบวนการสุดท้ายของ การอบรม

“ข้อมูล” ปัจจัยสำคัญของการพัฒนา ชุมชน

เมื่อต้องทำโครงการ สิ่งทีมนักถักทอชุมชน อบต. หนองอียอต้องทำคือการหา “ข้อมูล” เนื่องจากตาม คำแนะนำของอาจารย์ทรงพลชี้ให้เห็นว่า “ข้อมูล” เป็น ปัจจัยสำคัญของการทำกิจกรรมต่างๆ ในโครงการ

และเพื่อให้เห็นข้อบ่งชี้ถึงสถานการณ์เด็กและ เยาวชนที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด ทีมนักถักทอชุมชน อบต.

หนองอียอจึงต้องหาข้อมูลให้รอบด้าน ด้วยการจัดทำแบบสอบถามส่งไปยังครัวเรือนต่าง ๆ ในตำบล แต่เมื่อนำคำตอบกลับมาสังเคราะห์พบว่า บางคำถามไม่มีการตอบหรือตอบไม่ครบ พวกเขาจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่ ด้วยการลงไปสอบถามข้อมูลด้วยตัวเอง

ดาราวัลย์ เล่าต่อว่า นอกจากแบบสอบถามจากภาคครัวเรือนเพื่อให้เห็นพฤติกรรมของเยาวชนเมื่ออยู่กับครอบครัวแล้ว ทีมยังลงไปพูดคุยกับผู้บริหารและครูในโรงเรียน 4 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนหนองอียอวิทยา โรงเรียนบ้านหนองอียอ โรงเรียนบ้านโนนเซียง และโรงเรียนบ้านอาเลา เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กในสถานศึกษา และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น **ไปพูดคุยกับ รพ.สต.หนองอียอ** เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ อารมณ์ ความเสี่ยงเรื่องการตั้งครรภ์ ยาเสพติด และภัยคุกคามอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับข้อมูลในเชิงกว้าง โดยขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ตำรวจขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน เพื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กเยาวชน และขอข้อมูลจาก กศน. เพื่อให้ทราบถึงสถานะทางการศึกษา กรณีเด็กในพื้นที่ไม่ศึกษาต่อในระบบว่ามีการศึกษาต่อในลักษณะใด รวมถึงขอให้ กศน. ช่วยออกแบบการเรียนรู้ด้านอาชีพ และนำเด็ก กศน. เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาศักยภาพในโครงการโรงเรียนครอบครัวตำบลหนองอียอด้วย **โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกแบ่งเป็นช่วงอายุ กลุ่มปัญหา กลุ่มเพศ** เพื่อนำไปวางแผนการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป

.....
เมื่อก่อนยอมรับว่าการเก็บข้อมูลของเรายังไม่เป็นระบบ ไม่รอบด้าน ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่มาจากการทำประชาคมหมู่บ้านเท่านั้น ไม่เคยลงไปหาข้อมูลมากขนาดนี้มาก่อน ที่สำคัญคือไม่มีการเชื่อมโยงไปถึงภาคีเครือข่ายที่หลากหลายมากขนาดนี้ การเก็บข้อมูลของเรายังพาเราไปรู้จักเพื่อนร่วมงานที่ต่อมากลายเป็นภาคีเครือข่ายการทำงานชุมชนร่วมกัน

“ตั้งแต่ทำงานมา ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่เราได้ข้อมูลเชิงลึกและกว้างจริง ๆ ถามว่ายากไหมก็ยากนะ และเหนื่อยตรงที่เราต้องพยายามเปิดใจผู้ปกครองของน้อง ๆ เพราะบางคนไม่เข้าใจว่าทำไมเราต้องถามลึก เราต้องตอบเขาให้ได้ว่าข้อมูลที่ได้รับจะนำไปใช้ประโยชน์อะไร แล้วเขาจะได้ประโยชน์อะไรกลับมา **เมื่อก่อนยอมรับว่าการเก็บข้อมูลของเรายังไม่เป็นระบบ ไม่รอบด้าน ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่มาจากการทำประชาคมหมู่บ้านเท่านั้น ไม่เคยลงไปหาข้อมูลมากขนาดนี้มาก่อน ที่สำคัญคือไม่มีการเชื่อมโยงไปถึงภาคีเครือข่ายที่หลากหลายมากขนาดนี้ การเก็บข้อมูลของเรายังพาเราไปรู้จักเพื่อนร่วมงานที่ต่อมากลายเป็นภาคีเครือข่ายการทำงานในชุมชนร่วมกัน** เช่น ผู้ปกครอง ครูในโรงเรียน และครู กศน. เป็นต้น”

ข้อมูลทั้งเชิงลึกเชิงกว้างทำให้ทีมนักถักทอชุมชนเห็นปัญหาเด็กและเยาวชนในชุมชนคือ ติดโทรศัพท์ ติดเพื่อน มั่วสุม มีรักในวัยเรียน สืบบุหรื ส่วนการทะเลาะวิวาทยังหลงเหลืออยู่บ้างเวลามีงานสำคัญต่าง ๆ

โรงเรียนครอบครัว “พื้นที่” เรียนรู้ของ ชุมชนหนองฮ้อย

เมื่อเห็น “ปัญหา” ชัด “ข้อมูล” พร้อม ทีมนักถักทอชุมชน อบต.หนองฮ้อยจึงวางรูปแบบกิจกรรมโดยยึดแนวทางของโรงเรียนครอบครัวที่ได้รับคำแนะนำจาก ทีม สรส. เนื่องจากกิจกรรมในโรงเรียนครอบครัวคือ การสร้าง “การเรียนรู้ร่วมกัน” ระหว่างเด็กเยาวชนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง มี “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” เป็นโจทย์ในการเรียนรู้ โดยโจทย์ถูกโยนไปที่ฝ่ายแกนนำเยาวชนทั้ง 11 หมู่บ้านให้ไปหารือกันในหมู่บ้านว่า แต่ละหมู่บ้านมีภูมิปัญญาอะไรที่น่าสนใจบ้าง ครูภูมิปัญญาเป็นใคร แล้วให้สรุปสิ่งที่เยาวชนต้องการเรียนรู้

งานนี้ “แกนนำเยาวชน” ทั้ง 11 หมู่บ้านผันตัวเองมาเป็นทีมชวนคิด ชวนคุย ชวนสืบค้นภูมิปัญญาในหมู่บ้าน ซึ่งการมีเครือข่ายเยาวชน 11 หมู่บ้านนับเป็น “ฐานทุน” สำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนได้เป็นอย่างดี

จุฬาลักษณ์ เล่าว่า หลังจากตั้งโจทย์ไปให้เด็กคิดกันเองว่า สิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้คืออะไร พบว่าเยาวชนเสนอสิ่งที่อยากเรียนมาหลายอย่างมาก เช่น หมู่ 3 แต่เดิม

ชาวบ้านที่นี้นิยมทำขนมจีนแบบโบราณ แต่ช่วงหลังมีการพัฒนาไปใช้เครื่องบีบเส้นกันหมดแล้ว น้องๆ บอกว่าอยากเรียนรู้วิธีการทำขนมจีนแบบโบราณ พอได้ยินก็รู้สึกไม่ค่อยดี เพราะเป็นการเรียนรู้ที่ยากมาก ๆ ไหนจะต้องตำแป้ง หมักแป้ง และบีบเส้นอีก เรียกว่ากว่าจะได้ขนมจีนหนึ่งจับต้องใช้เวลาอย่างมาก แต่เมื่อเป็นสิ่งที่น้องๆ อยากเรียนรู้ เราก็ต้องหนุนเสริมเต็มที่

“ความคิดที่น้องๆ นำเสนอออกมาอย่างหลากหลาย ทำให้เราเริ่มคิดได้ว่าอะไรที่เป็นเรื่องพื้นๆ ธรรมดาๆ พวกเขาไม่อยากจะทำ รู้สึกดีใจที่น้องๆ คิดอยากจะเรียนรู้สิ่งที่กำลังจะเลือนหายไปจากชุมชน”

จุฬาลักษณ์ เล่าต่อว่า ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น้องๆ ช่วยกันคิด ได้แก่ การทำขนมตาลกระทงใบตองสมุนไพร ต้มข้าวไก่ น้ำหมักสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ไม้บายจากหลอด ลาบหมู การเป่าแคน ข้าวต้มมัด การสานเปล เหล่านี้เป็นสิ่งที่เด็กเยาวชนเห็นอยู่ว่าในชุมชนของเขามีองค์ความรู้ และมีผู้รู้พร้อมจะถ่ายทอดให้กับเยาวชน เราจึงนำมาจัดอยู่ในหมวดหมู่วิชาเลือก กอปรกับช่วงนั้นตำบลหนองฮ้อยกำลังมีงานบุญประเพณี มีการประกวดขบวนพิธีที่ต้องมีการจับผ้าจับผ้าพวกผู้ใหญ่ซึ่งเป็นคณะกรรมการเด็กและเยาวชนจึงนำความรู้

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

เรื่อง “การจับจีบผ้าและการทำบายศรี” เพิ่มเติมลงไป ในหลักสูตรโรงเรียนครอบครัว เนื่องจากองค์ความรู้ทั้งสอง อย่างจะถูกนำมาใช้เสมอเมื่อมีงานบุญประเพณีของชุมชน ผู้ใหญ่จึงเข้ามามีบทบาทช่วยกำหนดให้สองวิชาหลังอยู่ใน หมวดหมู่ของวิชาบังคับที่เยาวชนทุกหมู่บ้านต้องเรียนรู้ เพื่อมาช่วยกันจัดแต่งขบวนบุญประเพณี ส่วนหลักสูตร อื่นๆ ให้ถือเป็นวิชาเลือกแทน ดังนั้นหลักสูตรต่างๆ ที่ เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง จึงล้วนสอดคล้อง อยู่กับวิถีชีวิตของเขาและชุมชนอย่างแยกไม่ออก

ดึงภาคีเครือข่ายร่วมทำ “หลักสูตร” โรงเรียนครอบครัว

อย่างไรก็ตามเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ตอบโจทย์ ที่ตั้งไว้ ทีมนักถักทอชุมชนจึง “เชื่อมประสาน” ครู ภูมิปัญญาทุกหมู่บ้านและครูในโรงเรียน 4 แห่งมาทำ “หลักสูตร” ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผล เนื้อหาหลักสูตร ขั้นตอนการทำ การประเมินผลการ เรียนรู้ทุกรายวิชา

“เมื่อถึงวันเรียนรู้ เด็กโตก็จะมีน้องเล็ก ๆ เข้ามา ร่วมเรียนรู้ ส่วนพ่อแม่ผู้ปกครองก็เข้าร่วมด้วย งานนี้ได้ทั้ง ความรู้และความสนุกสนานไปพร้อมกัน ส่วนพวกเราในฐานะเจ้าหน้าที่ อบต. ก็เข้าไปสังเกตการณ์ เสร็จงานวันนั้น พี่ๆ แกนนำในหมู่บ้านก็จะพาถอดบทเรียนตรงนั้นเลย”

“การมีภาคีเครือข่ายทำให้เราทำงานง่ายขึ้น หากวันไหนที่เจ้าหน้าที่ อบต.ไม่ว่าง ก็จะมีคนเข้ามา ช่วยทำงาน ถือเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น ในชุมชนหนองอียออย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน”

สมเกียรติ บอกว่า ระยะหลังนี้ อบต.มีภาคีเครือข่าย เข้ามาร่วมทำงานด้านเด็กและเยาวชนมากขึ้น ทั้งครู ภูมิปัญญา โรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และเด็กเยาวชน แม้ก่อนหน้านี้เราก็เคยพาเด็กทำโครงการคล้ายๆ กันมา บ้างแล้ว แต่ความต่างคือ การมีภาคีเครือข่ายทำให้เรา ทำงานง่ายขึ้น หากวันไหนที่เจ้าหน้าที่ อบต.ไม่ว่าง ก็จะมีภาคีฯ เข้ามาช่วยทำงาน ถือเป็นการสร้างการมี ส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชนหนองอียออย่างที่ไม่เคย มีมาก่อน

ขณะนี้กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนของ เยาวชนทั้ง 11 หมู่บ้าน ผ่านไปแล้ว 3 หลักสูตร คือ 2 วิชา บังคับ และ 1 วิชาเลือก เพราะเยาวชนส่วนใหญ่ติดสอบ ปลายภาค หลังสอบเสร็จค่อยเริ่มเรียนรู้ใหม่อีกครั้ง โดย ทีมนักถักทอชุมชนมีการนัดประชุมแกนนำเยาวชนเป็น ประจำทุกเดือนอยู่แล้ว เพื่อสอบถามว่าหมู่บ้านไหนจะทำ กิจกรรมอะไร ซึ่งเป็นการวางแผนการทำงานล่วงหน้าก่อน ทุกเดือน แต่แผนนี้จะยืดหยุ่นตามความสะดวกของ เยาวชน นอกจากกิจกรรมเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนแล้ว อบต.ยังมีกิจกรรมเยาวชนในรูปแบบอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย อาทิ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอลชาย และวอลเลย์บอล หญิง หรือกิจกรรมวันสำคัญประจำปีที่ยาวชนต้องเข้าไป ร่วมจัดงานกับผู้ใหญ่เป็นประจำ

งานบุญประเพณี บทพิสูจน์ศักยภาพ เยาวชน

แม้กิจกรรมการเรียนรู้โรงเรียนครอบครัวจะเกิดขึ้นแล้วในชุมชนหนองอียอ แต่กิจกรรมค่ายพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนก็ยังคงมีความจำเป็น สมเกียรติให้เหตุผลว่า เด็กต่างจังหวัดส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบชั้น ม.6 ก็มักไปเรียนต่อนอกพื้นที่ **จึงต้องมีการสร้างแกนนำเยาวชนรุ่นน้องขึ้นมาทำงานต่อ** ทีมนักถักทอชุมชนจึงพยายาม “เชื่อมโยง” เครือข่ายโรงเรียนส่งเยาวชนในพื้นที่เข้าร่วมค่ายพัฒนาศักยภาพบ่อยครั้ง โดยมีครูหนูคล้าย วรวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหนองอียอวิทยา เป็นภาคีสำคัญ เพราะเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ของตำบล จึงเป็นภาคีหลักในการส่งเยาวชนร่วมค่าย

และแล้ว “ค่ายละคร” วิทยากรโดยนิพนธ์ บุญโพธิ์ทอง กรรมการผู้จัดการเครือข่ายหน้ากากเปลือยก็เกิดขึ้น สมเกียรติบอกว่า ค่ายนี้เกิดขึ้นเพราะต้องการให้เยาวชนหนองอียอพัฒนาในเรื่องของการทำงานเป็นทีม กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก ทาง สรส.จึงช่วยประสานเครือข่ายหน้ากากเปลือยเข้ามาเป็นวิทยากรกระบวนการ

หลังกระบวนการเรียนรู้ในค่ายละครผ่านไป กลุ่มเยาวชนนำทักษะต่าง ๆ มาร่วมกันสร้างสรรค์เป็นการแสดงในงานประเพณีบุญบั้งไฟของตำบล อาทิ ขบวนพ็อนรำและละครเรื่อง “มนต์รักบุญบั้งไฟ” เพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทำให้งานบุญบั้งไฟที่ผ่านมาครึกครื้นสนุกสนานกว่าปีไหนๆ เพราะนอกจากเยาวชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกับคนในชุมชนจัดงานบุญประเพณีนี้แล้ว ยังนำ “ความรู้” ที่ได้รับจากค่ายละครมาแสดงให้คนในชุมชนได้เห็นถึงศักยภาพและความสามารถของพวกเขา เยาวชนที่เก่งเรื่องจับผ้าจีบผ้า และบายศรีต่างโชว์ฝีมือการตกแต่งขบวนรถได้อย่างสวยงาม ส่วนเยาวชนคนไหนที่พูดเก่ง พูดคล่อง ก็ผันตัวไปเป็นวิทยากรบนเวทีบ้าง วิทยากรภาคสนามบ้าง จนนำมาซึ่ง

ความปลาบปลื้มของพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นอย่างมาก

ร่องรอยความสัมพันธ์ใหม่ในชุมชน

แจ่ม เกตุไสย อายุ 43 ปี ครูภูมิปัญญาสอนหลักสูตรบายศรี บอกว่า คิดไม่ถึงว่าจะได้เป็นครูของเยาวชนในหมู่บ้าน เราเป็นแค่ชาวบ้านคนหนึ่ง มีโอกาสไปช่วยเพื่อนบ้านทำบายศรีบ้าง แต่เมื่อได้มาสอนเยาวชน ก็รู้สึกว่าการห่างหรือช่องว่างระหว่างวัยของคนในหมู่บ้านเริ่มน้อยลง ไปไหนมาไหนเริ่มมีการทักทายกันมากขึ้น หมู่บ้านไหนจัดงาน เยาวชนเหล่านี้ก็กลายเป็นกำลังสำคัญเข้ามาช่วยงานเท่าที่จะทำได้ ทั้งงานบ้าน งานวัดก็ไม่เกี่ยง ทำให้คนในหมู่บ้านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เห็นลูกหลานอาสาเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวม

อดิศร เกตุไสย “บอมบ์” ประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอียอ เล่าว่า หลังจากพี่เขียวและพี่สมเกียรติชักชวนให้เข้าค่ายละคร งานบุญบั้งไฟที่ผ่านมาคือพื้นที่แรกที่แกนนำเยาวชนจากทุกหมู่บ้านร่วมกันคิดกิจกรรมในงาน ประกอบด้วย กลุ่มพ็อนรำ กลุ่มทำอาหาร และกลุ่มละคร “มนต์รักบุญบั้งไฟ” โดยมีวัดอุประสงค์

เพื่อสอดแทรกความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุญบั้งไฟ เป็นการกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงบุญประเพณีของท้องถิ่น เป็นการนำความรู้จากค่ายละครมาใช้อย่างเต็มความสามารถ แถมยังสร้างความสัมพันธ์ของเยาวชน 11 หมู่บ้านให้แน่นแฟ้นขึ้นอีกด้วย

“เมื่อวันเด็กที่ผ่านมา พวกเรานำผลงานที่ได้เรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาชุมชน เช่น จับผ้าจับผ้า ทำขนม จัดอาหาร มาโชว์ในกิจกรรมถนนคนเดิน ผู้ใหญ่ก็มาช่วยกัน เป็นวันที่เด็กเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด และสนุกที่สุด”

ไม่มี “ค่าย” สุดท้ายสำหรับหนองอียอ

หลังจากค่ายละคร ก็มีค่ายพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชน 20 วันต่อ หลายครั้งที่เยาวชนหนองอียอได้รับโอกาสให้เข้าไปเรียนรู้ สิ่งที่ได้รับไม่เพียงแต่เฉพาะเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายเท่านั้น แต่ “แกนนำ” ที่กลับมา ยังนำเทคนิคกระบวนการมา “สานต่อ” ให้เยาวชนรุ่นน้องทั้งในพื้นที่ตำบลหนองอียอและพื้นที่ใกล้เคียงได้เรียนรู้ เป็นการสานต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่จบสิ้น

“พวกเราได้เทคนิคกระบวนการต่าง ๆ มาใช้พัฒนาเยาวชนด้วยตัวเอง หรือบางครั้ง อบต.เมืองลิงจัดกิจกรรม

ผมและน้อง ๆ แกนนำก็ไปทำสันตนาการให้ ถือว่าเราได้พัฒนาตัวเองไปด้วยในตัว” เขียวบอกเล่าถึงการทำงาน

วันนี้ “กระบวนการ” สร้างการมีส่วนร่วมของคนทุกเพศทุกวัยในชุมชนหนองอียอปรากฏผลให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน “กระบวนการ” สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กเยาวชนด้วยกันเองให้เกิดความแน่นแฟ้นก็เริ่มเกิดผลเป็นที่ประจักษ์ผ่านกิจกรรม “กีฬาสามสัมพันธ์” ที่จัดแข่งขันฟุตบอลชายและวอลเลย์บอลหญิงในลักษณะ “ลีกการแข่งขัน” ทำให้ทุกคนตั้งแต่เช้าจรดเย็น เยาวชนหนองอียอไม่มีเวลาคิดทำเรื่องไร้สาระใด ๆ อีกเลย นอกจากการเรียนรู้และกีฬา...

การเรียนรู้...เปลี่ยนคน

สำหรับเขียวแม้วันนี้เขาจะเปิดทางให้รุ่นน้องอย่าง “บอมบ์” อติสร เกตุไสย ขึ้นมาทำงานในตำแหน่งประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอียอแล้วก็ตาม แต่เขียวก็ยังมิบทบาทสำคัญในการพัฒนาแกนนำเยาวชนรุ่นใหม่อยู่น้อย ตลอดระยะเวลา 6 ปีที่เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาตนเองและเพื่อนเยาวชน เขียวกล่าวพูดได้เต็มหัวใจว่าวันนี้ “วัยรุ่น” ในพื้นที่หนองอียอเปลี่ยนไปมาก

เขียวบอกว่า เมื่อก่อนเด็กบ้านเราใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ ตามประสาเด็กบ้านนอกไม่ค่อยเรียนหนังสือ ขี้บรเล่น กินเหล้า แต่พอเรามีกิจกรรมให้เขารวมกลุ่มกันทำ เสาร์อาทิตย์ก็จัดกิจกรรมกีฬา สิ่งที่เราได้มากที่สุดจากกิจกรรมกีฬาคือ “จิตใจ” เพราะความที่เป็นวัยรุ่นเวลาเล่นฟุตบอลจึงมักใช้อารมณ์เป็นหลัก เล่นแรง ไม่ยอมกัน หลัง ๆ ก็ใช้วิธีการถอดบทเรียนมาช่วย หลังแข่งบอลเสร็จก็ชวนน้อง ๆ มานั่งคุยกันว่า วันนี้ที่เพื่อนคนนี้มีอารมณ์เพราะอะไร แพ้เพราะอะไร ทำไมบางคนโทษเพื่อน เปิดโอกาสให้เขาได้คุยกันอย่างลูกผู้ชาย เมื่อทุกคนได้พูดได้คุยก็เหมือนได้ระบายความในใจออกมาทุกอย่าง ก็จบ วันหลังเขาก็มีสติ มีความอ่อนโยนลง ใช้กีฬาเป็น “เครื่องมือ” ให้เขาค่อย ๆ เปลี่ยนความคิด เปลี่ยนอารมณ์

ตนเอง ที่สำคัญเมื่อพวกเขาได้รู้จักกัน ได้ทำงานด้วยกัน
เขาก็เลิกตีกันไปเอง

“ตลอดระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมามีส่วนร่วมพัฒนา
ตนเองและเพื่อนเยาวชน เจริญกล้าพูดได้เต็มหัวใจว่า
วันนี้ “วัยรุ่น” ในพื้นที่หนองอียอเปลี่ยนไปมาก”

“ผมคิดว่าช่วงที่เด็กเปลี่ยนไปมาก ๆ น่าจะเป็นหลัง
จากเข้าค่ายผู้นำ 20 วันของสถาบันยุวพรธิชน และค่ายละคร
ของเครือข่ายหน้ากากเปลือย เพราะมีการนำเรื่องการ
ทำงานเป็นทีมมาใช้ ส่วนค่ายละครเมื่อกลับมาก็เห็นชัดว่า
พวกเขากล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าพูด กล้าคิด กล้านำเสนอ
เมื่อเห็นผลที่เกิดขึ้น เราก็อยากขยายผลต่อไปยังหมู่บ้าน
ใกล้เคียง ซึ่งที่ผ่านมาเราทำกิจกรรมในตำบลมาแล้วระยะ
หนึ่ง จึงอยากหาประสบการณ์เพิ่มด้วยการไปจัดกิจกรรม
ให้กับตำบลอื่น ๆ บ้าง ถ้ามีโอกาส” เขียวบอก

ครูหนูคล้าย เล่าว่า หลังจากที่บ้านหนองอียอจัด
กิจกรรมให้เยาวชนทั้งในและนอกระบบทำด้วยกันเกือบ
ทุกสัปดาห์พบว่า เยาวชนมีความสามัคคีกันมากขึ้น ถ้า
เป็นเด็กในโรงเรียนก็พูดคุยกักทายนกัน บรรยายภาคใน
โรงเรียนก็เปลี่ยนไป ปัญหาทะเลาะวิวาทลดลง ส่วนเด็ก
นอกระบบเมื่อก่อนเวลากลุ่มวัยรุ่นผู้ชายขับรถผ่านหน้า
โรงเรียนก็จะแซวตลอด เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่พอ
เขารู้จักกันหมดตอนนี้พฤติกรรมนี้ไม่มีให้เห็นอีกแล้ว

“กิจกรรมของโรงเรียนที่ผ่านมา นักเรียนกลุ่มนี้
เข้ามาช่วยครูทำงาน จากเมื่อก่อนเวลาถึงงานโรงเรียน
ครูต้องทำทุกอย่าง ตั้งแต่เวทีไปจนถึงกิจกรรม แต่เดี๋ยวนี้

มีแกนนำเยาวชนที่ผ่านกระบวนการค่ายมาช่วยคิด
กิจกรรม เป็นพิธีกร เป็นทีมงานร่วมกับครู ทำให้ครู
มีเวลาไปดูเรื่องวิชาการมากขึ้น”

“ฟีสอนน้อง” กระบวนการสร้างแกนนำ จากรุ่นสู่รุ่น

สมเกียรติเล่าอีกว่า สำหรับแผนงานในระยะอันใกล้
คือ ต้องการนำเด็กเยาวชนแกนนำไปเข้าค่ายร่วมกับ
เยาวชนในพื้นที่อื่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของเด็กต่าง
ชุมชน ให้เยาวชนได้แลกเปลี่ยนความคิด และเพื่อเปิด
โลกทัศน์มุมมองความคิดจากเพื่อนที่หลากหลายมากขึ้น
ซึ่งได้มีการหารือกันเบื้องต้นแล้วระหว่าง อบต.หนองสนธิ
และ อบต.เมืองสิงห์ ส่วนแผนระยะยาวคือ อบต.หนองอียอ
ต้องการพัฒนากิจกรรมเด็กและเยาวชนต่าง ๆ ผ่าน
กระบวนการ “ฟีสอนน้อง” เพื่อยึดโยงความสัมพันธ์ของ
คนสองรุ่นไว้ด้วยกัน ด้วยการให้รุ่นพี่ที่เคยผ่านกระบวนการ
ค่ายเป็นผู้ถ่ายทอดสู่รุ่นน้องที่จะต้องเติบโตขึ้นมาแทน
รุ่นพี่ที่กำลังจะก้าวออกไปสู่โลกภายนอกต่อไป

สามารถ ครองสัตย์ นายก อบต.หนองอียอ บอก
ว่า แม้ช่วงที่นักถักทอชุมชนเริ่มต้นทำกิจกรรมพัฒนา
เยาวชน จะเป็นช่วงที่ตนว่างเว้นจากตำแหน่ง แต่ก็ติดตาม
การทำงานของ อบต.อยู่ตลอด พบว่าทีมนักถักทอชุมชน
และทีมบริหารชุดเก่าให้การสนับสนุนการพัฒนาเด็กและ
เยาวชนเป็นอย่างดี รู้สึกดีใจที่ได้เห็นเยาวชนรวมกลุ่มกัน
ทำกิจกรรม ทำให้ปัญหาต่างๆ เบาบางลง กระทั่งเมื่อตน
กลับมารับตำแหน่งอีกครั้งเมื่อต้นปี 2557 จึงคิดที่จะ

จากเดิมเวลาเราลงพื้นที่ทำประชาคม เยาวชนมักไม่สนใจงานของ อบต.เลย แต่หลังๆ เวลามีการทำประชาคม เยาวชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย หรือถ้ามีกิจกรรมในตำบลเยาวชนก็จะให้ความร่วมมือดีขึ้น เช่น งานวันเด็ก งานประเพณีต่างๆ พวกเขาจะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

สานต่อกิจกรรมเด็กและเยาวชนโดยจะสนับสนุนส่งเสริมทุกอย่างเท่าที่จะทำได้

“ผมเตรียมงบประมาณประจำปีไว้แล้ว ซึ่งผมมั่นใจที่มันักักทอชุมชนที่มันเริ่มเดินไวดีแล้ว สิ่งที่ผมอยากเห็นในอนาคตคือ อยากให้เด็กหนองอียอเป็นคนมีระเบียบ มีคุณธรรม อยากให้เขารวมกลุ่มกันไม่แตกแยก อยากส่งเสริมเรื่องอาชีพและการศึกษา เมื่อเขาเติบโตขึ้นไปหรือมีครอบครัวไปแล้วจะได้มีงาน มีอนาคต และไม่ต้องไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด”

สุวัฒน์ ยัมดี ปลัด อบต.หนองอียอ ที่ทำงานคลุกคลีอยู่กับ อบต.หนองอียอมานานกว่า 15 ปี บอกว่าที่ผ่านมา อบต.หนองอียอมีแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่บ้าง แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรนักักทอชุมชนก็พบว่ากิจกรรมและโครงการต่างๆ มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมขึ้น โดยเฉพาะการทำงานของเจ้าหน้าที่ พวกเขามีแนวความคิดใหม่ๆ ในการพัฒนา

มากขึ้น กว้างขึ้น เข้าใจชุมชนลึกซึ้งมากขึ้น ส่งผลให้การทำงานลื่นไหลเกิดประโยชน์กับชุมชนมากขึ้น

“จากเดิมเวลาเราลงพื้นที่ทำประชาคม เยาวชนมักไม่สนใจงานของ อบต.เลย แต่หลังๆ เวลามีการทำประชาคม เยาวชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย หรือถ้ามีกิจกรรมในตำบลเยาวชนก็จะให้ความร่วมมือดีขึ้น เช่น งานวันเด็ก งานประเพณีต่างๆ พวกเขาจะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งจัดสถานที่ จัดขบวนกิจกรรม ฯลฯ ที่สำคัญงานพัฒนาเยาวชนยังทำให้ อบต.สามารถ “เชื่อมโยง” ภารกิจอื่นๆ เข้าด้วยกันง่ายขึ้น เช่น รพ.สต.ที่ดูแลเรื่องสุขภาพคนตั้งแต่อยู่ในครรภ์ (ก่อนและหลังคลอด) จนถึงสูงอายุ ตอนนั้นก็มีการกลุ่มเยาวชนจิตอาสาไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ทำให้เราทำงานง่ายขึ้น และเป็นองค์กรมากขึ้น”

และนี่คือ “บทสรุป” การทำงานของทีมนักักทอชุมชน อบต.หนองอียอที่ “ักทอ” ทุกภาคส่วนในชุมชนให้เข้ามาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาตำบลหนองอียอได้ทั้งองคาพยพ

“เชื่อมร้อยและักทอ”

“ทีมงานคุณภาพ” สร้างได้ไม่ยาก

เพราะต้องการสร้าง “ทีมงานคุณภาพ” ให้เข้ามาช่วยกันขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน สมเกียรติ สาระ ในฐานะหัวหน้าสำนักงานปลัด จึงนำพาทีมงานอีก 4 คนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรนักกักตอชุมชน นำ “ความรู้” ที่ได้รับจากหลักสูตรมาปรับใช้ทั้งการทำงานในองค์กรและการทำงานกับชุมชน 1 ปีผ่านไป “ทีมงานคุณภาพ” ของ อบต.หนองอ้อยก็เกิดขึ้น

สมเกียรติ สาระ

สมเกียรติ สาระ หัวหน้าสำนักงานปลัด เล่าว่า ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรที่เรานำมามานำมาใช้มากที่สุดคือ “หลักการทรงงานของในหลวง” โดยเฉพาะเรื่อง “การระเบิดจากข้างใน” ทำให้รู้ว่าเวลาเราเข้าไปทำกิจกรรมกับชุมชนและเยาวชน เราต้องค้นหาความต้องการที่แท้จริงของเขาให้เจอ เราต้องไม่เป็นคนที่กำหนดกิจกรรมหรือวิธีการต่างๆ ให้เขา เพราะเราเองก็เคยได้บทเรียนมาแล้วเมื่อปี 2553 ที่เราพยายามคิดกิจกรรมต่างๆ ให้เขาทำ เห็นได้ชัดเลยว่าหากกิจกรรมไหนเขาไม่ชอบ เขาก็จะหยุด จึงนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ โดยตอนนี้เราจะให้เด็กเขาคิดเองทำเอง ผลคือกิจกรรมนั้นๆ เดินต่อไปได้ด้วยดี

นอกจากนี้ยังมีเรื่องการประสานงาน และการวิเคราะห์ภาคีเครือข่ายที่ต้องทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย โดยมีชุมชนท้องถิ่นเป็นเป้าหมาย ที่ผ่านมามาเวลาเราจะจัดกิจกรรมอะไร เราก็แค่เชิญเขามาร่วมงาน โดยไม่มีการชี้แจงทำความเข้าใจให้เขาเห็นถึง “ประโยชน์ร่วม” เหมือนกับที่เราเป็นเจ้าภาพหลักอยู่คนเดียว แต่พอเราเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำงานใหม่ ทำให้เราได้ภาคีเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบมากขึ้น

“เราเองก็ปรับวิธีทำงานใหม่ด้วยเช่นกัน ทำให้เครียดน้อยลง เมื่อก่อนจะเครียดกับงานมากเกินไปจนเกิดทุกข์ เพราะเราเน้นที่ปริมาณมากกว่าคุณภาพมากเกินไป ส่วนน้อยๆ ในทีมนี้ก็มักท้อชุมชนก็รู้สึกว่าการงานเข้าหากันเป็นทีมมากขึ้น และที่สำคัญคือทุกคนสามารถทำงานแทนกันได้ เมื่อก่อนเวลาลงชุมชนไปประชุมชาวบ้านก็มีแต่ผมคนเดียวที่จะต้องพูด เดียวนี้มีน้องๆ ทั้งดาราวัลย์และจุฬาลักษณ์เข้ามาช่วยตรงนี้ ผมก็เหนื่อยน้อยลง สามารถปลีกตัวไปทำงานชุมชนอย่างอื่นได้อีกเยอะ เพราะ อบต.มีงานมาก ทุกคนจึงต้องช่วยกันทำงาน”

ชนันท์กานต์ ชนะทะเล

ชนันท์กานต์ ชนะทะเล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน บอกว่าการเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เราได้ “เครื่องมือ” การทำงานหลายอย่าง ที่เห็นชัดที่สุดคือ “การสื่อสาร” ที่นำมาใช้กับลูกที่อยู่ในวัยรุ่น ใช้เหตุผลพูดคุยกับลูก ทำให้สุขภาพจิตของเราดีขึ้นเมื่อก่อนเป็นคนคิดมาก เวลาทะเลาะกับลูกจะยิ่งทุกข์ เวลาทำงานก็คิดเรื่องลูกผสมปนเปกันไปหมด ยิ่งเราเป็นคนปิดตัวเอง ชอบคิดไปเองคนเดียว คิดลบ ไม่ยุ่งกับใคร เวลามีปัญหาที่ยิ่งทุกข์หนัก แต่พอได้ “เปิดใจ” ได้พูดคุยกับพี่ๆ เพื่อนๆ ในทีม ทุกข์ก็เริ่มน้อยลง เมื่อความคิดไม่จดจ่อกับเรื่องส่วนตัว ปัญหาที่เริ่มคลี่คลาย เริ่มมองเห็นว่าปัญหามีอยู่มากมายในสังคม ที่เคยคิดว่าเราแย่แล้ว ยังมีคนที่แย่กว่า เดี๋ยวนี้เริ่มคิดถึงใจเขาใจเรา เขาก็เหนื่อย เราก็เหนื่อย บรรยากาศในการทำงานจึงดีขึ้นตามลำดับ

พอได้ “เปิดใจ” พูดคุยกับพี่ๆ เพื่อนๆ ในทีม
ทุกข์ก็เริ่มน้อยลง เมื่อความคิดไม่จดจ่อกับ
เรื่องส่วนตัว ปัญหาที่เริ่มคลี่คลาย...
เดี๋ยวนี้เริ่มคิดถึงใจเขาใจเรา เขาก็เหนื่อย เราก็เหนื่อย
บรรยากาศในการทำงานจึงดีขึ้นตามลำดับ

จุฬาลักษณ์ อินทร์แป้น

จุฬาลักษณ์ อินทร์แป้น ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน เล่าว่า ตอนแรกที่ถูกชวนเข้าร่วมทีมก็คิดว่าเราทำงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายและแผนไม่น่าจะเกี่ยวกับเด็กเยาวชน แต่ในความเป็นจริงแล้วมันเกี่ยวกันเต็มๆ เพราะเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า เมื่อคิดได้ “ทัศนคติ” เปลี่ยนเลย ทำให้เราเริ่มคิดวางแผนได้ไกลว่า เด็กรุ่นนี้เขาคิดเห็นอย่างไร มีทัศนคติอย่างไร มีรากฐานมาอย่างไร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของเรามาก

“เมื่อก่อนสนใจแต่ตัวเอง อัดตาสอง อารมณ์เสียง่าย แต่หลักสูตรนี้สอนให้เราเรียนรู้ว่าการทำงานแบบเดิมไม่ได้เป็นผลดีกับตัวเองและผู้อื่นเลย ก็เริ่มรู้จักปล่อยวาง เข้าใจตัวเองมากขึ้น ยอมรับผู้อื่นและเข้าใจผู้อื่น ความสุขจากการทำงานก็เกิด”

การทำงานของเรานี้อยู่ในช่วงที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ซึ่งเป็นงานที่ท้าทายมาก แต่ถ้าเราทำงานด้วยความรู้สึกอยากทำจริง ๆ แม้จะเหนื่อยล้าแค่ไหน เราก็จะมีความสุขกับสิ่งที่ทำ การที่เราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ถือเป็น “ต้นทุนของชีวิต”

ดราวัลย์ จันทา

ดราวัลย์ จันทา นักวิชาการศึกษา เล่าว่า “ความรู้” ที่ได้รับจากหลักสูตรนักถักทอชุมชนมีความหลากหลายมาก ทั้งความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต การทำงาน และการลงชุมชน ยิ่งเรียนก็ยิ่งทำให้เราอยากเรียนรู้มากขึ้นเรื่อย ๆ ได้เรียนรู้ในสิ่งที่คาดไม่ถึง บางเรื่องเรารู้ก็จริงแต่เราไม่เคยนำมาใช้ หรือบางเรื่องเป็นสิ่งที่เราไม่รู้มาก่อน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วความรู้ของเราก็มีอยู่แต่มันกระจัดกระจาย พอมาเข้าหลักสูตรนี้ทำให้เรามีการวางแผน วางเป้าหมาย เตรียมงานเพื่อให้การทำงานไม่สะดุด **สิ่งที่ทีมนักถักทอชุมชน อบต.หนองอียอนำมาใช้มากที่สุดคือเรื่องการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของชุมชน** ซึ่งเห็นได้ชัดเลยว่า ดีขึ้นมาก เราสามารถเข้าถึง “ใจ” ของคนในชุมชนได้ด้วยเทคนิคการชวนคิด ชวนคุย ทำให้งานเราบรรลุเป้าหมายได้มากขึ้น

“ถามว่าทำงานเด็กและเยาวชนเหนื่อยไหม ตอบเลย ว่าเหนื่อยมาก บางทีเสาร์อาทิตย์มีกิจกรรมเราก็ต้องมาโอทีที่ไม่มี **ที่เราคิดและทำทุกวันนี้เพราะเราทำมาแล้ว เราได้ใจเด็กมาแล้ว แล้วจะทิ้งเด็กเหล่านี้ได้ลงคอหรือ เขากำลังรอเราอยู่ สิ่งสำคัญของการทำงานเด็กและเยาวชนคือ “ใจ” เมื่อ “ใจ” เรามาแล้วจะยากง่ายก็ไม่ใช่ ปัญหาอีกต่อไป** ยิ่งถ้าเราพาเขารอด งานเราก็รอดด้วย เพราะหากชุมชนสังคมดีขึ้น ปัญหาแน่นอนลง งานเราก็จะผ่อนคลายลงตามไปด้วย เวลาเหนื่อย ๆ ทุกคนในทีมต่างพูดคุยให้กำลังใจซึ่งกันและกันว่า การพัฒนาคนต้องใช้เวลา และต้องเสียสละ ซึ่งบางครั้งอาจจะทำให้เกิดปัญหาครอบครัวบ้าง แต่เราต้องพยายามทำความเข้าใจ”

วีระศักดิ์ แสงสุข

วีระศักดิ์ แสงสุข ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ บอกว่า
แรกๆ ที่พี่สมเกียรติมาชวนเข้าอบรมก็แอบคิดว่ามันเป็น
งานของเราหรือเปล่า แต่เมื่อหัวหน้าให้ทำก็ทำไปก่อน
พอได้เข้าอบรมแล้วทัศนคติการทำงานเปลี่ยนไปเลย
เมื่อก่อนคิดว่าแค่ทำงานของเราก็พอแล้ว ไม่จำเป็นต้อง
ไปช่วยคนอื่น พิมพ์เอกสาร ส่งแฟกซ์ รับแฟกซ์
เดินเอกสาร วันๆ ไม่พูดคุยกับใครเลย แต่พอเปลี่ยน
ความคิดวิธีทำงานใหม่ ได้มีโอกาสลงพื้นที่ ลงชุมชนกับ

พี่ๆ มากขึ้น เริ่มเห็นว่าภารกิจขององค์กรก็คืองานของ
เราเหมือนกัน จนเดี๋ยวนี้ไม่ว่างานอะไรทำได้หมด ไม่ว่า
ใครจะให้ช่วยเหลืออะไร ตั้งแต่จัดเตรียมเอกสาร อาหาร
ประสานงาน ถ่ายรูป เก็บข้อมูล ทำได้หมด นอกจากนี้
ยังทำให้เราได้รู้จักพื้นที่มากขึ้น เราเป็นคนในพื้นที่ก็จริง
แต่เพราะไม่ค่อยพูดคุยกับใคร ชื่อผู้ใหญ่บ้านยังจำไม่ได้
แต่ตอนนี้เรากลายเป็นคนที่หลาย ๆ คนรู้จัก เราเองก็เปิดตัว
ออกไปหาคนอื่นมากขึ้น ภาพรวมของงานก็ดีขึ้น แต่ที่ดี
ที่สุดคือมีความสุขในการทำงานมากขึ้น